

Vergaderjaar 1993–1994

23 179

Wijziging van de Wet op de jeugdhulpverlening en het Wetboek van Strafrecht in verband met hulpverlening aan weggelopen minderjarigen

Nr. 4

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld 28 september 1993

De bijzondere Commissie voor het Jeugdwelzijnsbeleid¹, belast met het voorbereidend onderzoek, brengt van haar voorlopige bevindingen als volgt verslag uit.

1. Algemeen

Bij eerdere gelegenheden hadden de leden van de CDA-fractie al kenbaar gemaakt, dat zorgvuldige hulpverlening aan weggelopen minderjarigen belangrijk is, maar dat ook de ouders, als eerstverantwoordelijken voor kinderen, niet in een situatie van grote onzekerheid mogen achterblijven.

De wetswijzigingen, die nu voorliggen en de memorie van toelichting daarop, riepen bij de leden van de CDA-fractie nog wat vraagtekens op met betrekking tot de voorgestelde procedure, de uitvoerbaarheid en de controleerbaarheid.

Met de bewindslieden is er geen verschil van mening over het uitgangspunt van «lichte hulpverlening», indien goed geïndiceerd en het prioriteit heeft boven «zwaardere vormen» van hulpverlening, zo verklaarden deze leden. Maar dat betekende en betekent niet dat een melding bij de Raad voor de kindbescherming altijd moet leiden tot een maatregel van kindbescherming.

Daar staat of stond tegenover, zo merkten zij op, dat een melding – waar dan ook – niet tot een dode letter mag verworden. Over de positie van de raden voor de kindbescherming zouden zij nog terugkomen.

Uit de wettekst zou kunnen worden opgemaakt, dat een instelling van jeugdhulpverlening, die een weggelopen minderjarige opneemt, dat ook aan de ouders meldt onder vermelding van naam en adres van de instelling. Indien de instelling de naam niet bekend wil maken, om reden van hulpverlening, kan gebruik worden gemaakt van een plaatsende instantie. Volgens de leden van de fractie van het CDA ontstaat dan onduidelijkheid. Welke plaatsende instantie wordt bedoeld? De plaatsende instantie in het woongebied van de minderjarige of van de plaats van vestiging van de instelling, die de jeugdige opvangt? Mag een plaatsende instelling tussenkomst weigeren en mag de plaatsende instelling in verband met hoge werkdruk of andere verklaarbare redenen doorver-

¹ Samenstelling:

Leden: Niessen (PvdA), Leerling (RPF), De Pree (PvdA), Lankhorst (GroenLinks), voorzitter, Rempt-Halmmans de Jongh (VVD), Van der Heijden (CDA), Franssen (VVD), Laning-Boersema (CDA), Dijkstal (VVD), Janmaat-Abee (CDA), Leijnse (PvdA), Doelman-Pel (CDA), Wolffensperger (D66), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), ondervoorzitter, Koetje (CDA), Vliegenthart (PvdA), Versnel-Schmitz (D66), Apostolou (PvdA), Bejlen-Geerts (PvdA), Huibers (CDA), M. D. T. M. de Jong (CDA) en Middel (PvdA).

Plv. leden: E. van Middelkoop (GPV), Melkert (PvdA), Rosenmöller (GroenLinks), E. G. Terpstra (VVD), Esselink (CDA), Van de Camp (CDA), Jorritsma-Lebbink (VVD), Frissen (CDA), Vriens-Auerbach (CDA), Kohnstamm (D66), V. A. M. van der Burg (CDA), Mulder-van Dam (CDA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Groenman (D66), Van Otterloo (PvdA), M. M. van der Burg (PvdA), Hermes (CDA), Van der Ploeg-Posthumus (CDA) en Van der Vlies (SGP).

wijzen naar een andere plaatsende instelling?

Wie is vervolgens verantwoordelijk voor de verdere hulpverlening? Voor een zorgvuldige hulpverlening is een duidelijke procedure, zowel voor ouders als kinderen, een eerste vereiste. De wettekst en de memorie van toelichting op blz. 6 maken de procedure niet duidelijker en overzichtelijker. Een duidelijke procedure is niet alleen belangrijk voor de erkende instellingen, maar ook voor de niet erkende instellingen en particulieren. Immers, ingeval geen gebruik wordt gemaakt van de reguliere hulpverlening, maar van vrienden of de familiekring, zou het toch wenselijk zijn, dat men duidelijk weet waar men moet melden dat men een kind heeft opgenomen. Een regeling met teveel modaliteiten schept onduidelijkheid voor kinderen, ouders en hulpverleners in de ruimste zin van het woord. Daarbij komt als extra complicerende factor, dat gezinsvoogdij-instellingen elkaar nog niet altijd in een samenwerkingsverband treffen. De structuur van plaatsende instanties maakt het zeker voor hen niet gemakkelijk te weten, waar men heen moet met de melding.

Is er bij de voorbereiding van dit wetsvoorstel ook gedacht aan het «centrale meldpunt» zoals eerder bepleit door de CDA-fractie, zo vroegen de leden van deze fractie.

Zo kan een plaatsende instelling van mening zijn, dat de opvang niet geïndiceerd is en de hulpverlening niet moet worden voortgezet. Heeft de plaatsende instelling dan het laatste woord? Bij ernstig bedreigde jongeren moet melding worden gedaan bij de Raad voor de kinderscherming, opdat een maatregel kan worden voorbereid. Is het de bedoeling, dat ook de raad binnen 14 dagen tot een oordeel komt over de te nemen maatregelen en over de vorm van hulpverlening of verlenging van de tijdelijke opvang? De leden van de CDA-fractie veronderstelden, dat indien een plaatsende instelling binnen 14 dagen tot een oordeel moet komen over de hulpverlening, ook de raad aan die termijn gebonden zou moeten worden.

Deze wetswijzigingen en de toelichting daarop overziende, restte voor de hier aan het woord zijnde leden nog een hoofdvraag. Is een eenduidige melding van alle «wegloopzaken» aan de Raad voor de kinderscherming niet te verkiezen boven de voorgestelde procedure? De raad kan dan onmiddellijk zien of een minderjarige is opgenomen in een erkende instelling, in een niet-erkende instelling of bij particulieren. De raad licht de ouders in en onderzoekt de opvang bij particulieren en niet-erkende instellingen. Vervolgens is de erkende instelling verplicht, in samenwerking met een plaatsende instelling, de hulp zo licht en zo dicht mogelijk bij de ouders aan te bieden. Indien dat niet mogelijk is, en toch hulp geïndiceerd is, komt de raad er aan te pas. Op die wijze zal duidelijkheid ontstaan in de formele procedures en is een overzicht mogelijk van het aantal weggelopenen.

Welke principiële reden verzetten zich tegen een dergelijk model?

Tot slot merkten deze leden nog op, dat het «onverwijld» niet kan worden opgerektd, in «na enkele dagen». Dat betekent wel, dat raden ook in het weekeinde bereikbaar zouden moeten zijn. Dat «onverwijld melden» zou dan ook een plaats moeten krijgen in de wet, omdat het alle instellingen betreft en ook de raad. Uit de memorie van toelichting kan worden opgemaakt, dat de crisisopvang veelal zal plaatsvinden in erkende instellingen, maar, zo vroegen de leden van de CDA-fractie, moet niet juist de wetgeving ervan uitgaan, met het oog op zorgvuldige hulpverlening, dat particulieren ook wel eens andere oogmerken hebben voor de opvang.

De leden van de PvdA-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van het voorliggende voorstel van wet.

Zij onderschreven de noodzaak om tot aanpassing van de wetgeving te komen. Zij hadden echter wel vragen bij de door de regering gekozen

regeling. Enerzijds omdat op het punt waar de subcommissie Kinderbescherming om een regeling heeft gevraagd, te weten de extra waarborgen bij zorgvuldige hulpverlening, dat niet gebeurt zoals geadviseerd en, anderzijds, een verscherping van artikel 280 van het Wetboek van Strafrecht (WvS) wordt voorgesteld, waartoe niet is geadviseerd.

De hier aan het woord zijnde leden wensten duidelijk te maken dat zij op geen enkele wijze afbreuk willen doen aan de in het verleden tot stand gebrachte rechten van minderjarigen op hulpverlening in weggelopen situaties. Dat neemt niet weg dat dient te worden voorkomen dat ouders van weggelopen minderjarigen langer dan nodig in onzekerheid verkeren.

Geconstateerd moet worden dat in de praktijk in bepaalde situaties niet is gewaarborgd dat sprake is van zorgvuldige hulpverlening en dat in sommige gevallen te veel tijd verloopt alvorens de ouders worden ingelicht.

De leden van de PvdA-fractie zeiden ervan uit te gaan dat hulpverlening, geboden door instellingen die worden gefinancierd op basis van de Wet op de jeugdhulpverlening, zorgvuldige hulpverlening is, gezien de kwaliteitseisen waaraan deze hulpverlening moet voldoen en de toetsing van deze kwaliteit door de inspectie voor de jeugdhulpverlening.

Dit betekent dat men werkt binnen de kaders van artikel 280 WvS. Deze leden vroegen wat de voorgestelde wijziging van artikel 26 van de Wet op de jeugdhulpverlening toevoegt aan de bestaande situatie, afgezien van het vervangen van het begrip «zo spoedig mogelijk» door «onverwijld». Immers, de hulpverlener of degene die verantwoordelijk is voor de plaatsing is nu al op grond van artikel 280, derde lid, WvS verplicht te melden aan degene die het gezag over de minderjarige uitoefent, dat hulp wordt verleend.

Deze leden vroegen de regering te motiveren waarom het begrip «zo spoedig mogelijk» dient te worden vervangen door «onverwijld».

Zij wezen er vervolgens op dat een weggelopen minderjarige vaak met grote problemen kampt en dat het voor het op gang brengen van hulpverlening noodzakelijk is dat de jongere de hulpverlener kan vertrouwen. Indien de eerste stap bij binnenkomst is dat de ouders moeten worden ingelicht, heeft dat zonder meer een nadelige uitwerking op het hulpverleningsproces. De jongere zal minder gemakkelijk aankloppen in deze wetenschap. Er moet dus een evenwicht zijn in het opvangen en helpen van de jongere en het inlichten van de ouders en het op gang brengen van het herstel van de contacten. Immers, uit heel veel situaties blijkt dat de jongere vaak niet definitief wil breken met de ouders. De huidige formulering «zo spoedig mogelijk» maakt een wegging in de individuele situatie mogelijk, terwijl dat bij het begrip «onverwijld» niet mogelijk is.

Deze leden hadden ook twijfels over de aanscherping van het derde lid van artikel 280 WvS. Zij onderschreven de wenselijkheid dat ouders informatie moeten kunnen krijgen in een situatie dat hun kind is weggelopen. Vooral de mededeling dat het kind in goede handen is en dat hulp wordt verleend, is belangrijk.

De leden van de PvdA-fractie meenden dat de onverwijld bekende bekendmaking van de identiteit van de hulpverlener en zijn plaats van verblijf of vestiging een te grote aantasting van de rechtspositie van de minderjarige zal betekenen. Het maakt immers het opsporen van het kind door de ouders aanzienlijk gemakkelijker. In weggelopen situaties is meestal sprake van geëscaleerde verhoudingen. Het herstel van de verhoudingen binnen het gezin is gebaat bij deëscalatie en een zorgvuldige aanpak. Soms is sprake van geweld of seksueel misbruik in het gezin en ook in dergelijke situaties zal het voor de minderjarige van essentieel belang zijn dat het zich veilig weet. Indien bij voorbeeld het islamitisch opvanghuis voor meisjes zijn identiteit bekend moet maken, zoals nu wordt voorgesteld, dan is het absoluut niet meer een veilige vluchthaven voor wie

bescherming zoekt. De leden van de PvdA-fractie meenden dat de stelling in de memorie van toelichting, dat de mededelingsplicht niet met zich brengt dat onder alle omstandigheden ook wordt meegedeeld waar het kind verblijft, niet overeenkomt met de voorgestelde tekst van de wet. Weliswaar spreekt het voorgestelde derde lid van artikel 26 over het meedelen «dat hulp wordt verleend», doch het voorgestelde derde lid van artikel 280 is veel ruimer geformuleerd en schept daardoor onduidelijkheid. Het lijkt er op dat het voorstel, zoals verwoord in het nieuwe derde lid van artikel 280 WvS, zijn doel voorbijschiet. De leden van de PvdA-fractie meenden dat kan worden volstaan met de aanbeveling van de subcommissie kinderbescherming, namelijk dat aan het derde lid van artikel 280 wordt toegevoegd, dat «deze melding zo spoedig mogelijk plaatsvindt». Om aan de gerechtvaardigde wens tegemoet te komen van ouders dat men informatie kan krijgen over het wel en wee van hun kind, zou de hulpverlener niet verplicht moeten worden de eigen identiteit prijs te geven, in verband met de gesignaleerde nadelen, maar zou de plaatsende instantie, dan wel de Raad voor de kinderbescherming voor informatie zorg dienen te dragen.

De hulpverlenende instelling is er voor verantwoordelijk om te zorgen dat dat ook gebeurt. Het leek de leden van de PvdA-fractie wenselijk dat de afspraken hieromtrent in een protocol worden vastgelegd.

Er is echter in bepaalde situaties geen waarborg van zorgvuldige hulpverlening, indien de jongere zich niet meldt bij een jeugdhulpverleningsinstelling maar bij een particulier dan wel bij een particuliere organisatie. Hoewel in vele gevallen sprake is van een bonafide handelwijze, moet helaas worden vastgesteld dat soms sprake is van malafide praktijken. De melding aan de Raad voor de kinderbescherming op grond van artikel 280 WvS, tweede lid, blijkt in die gevallen een onvoldoende waarborg tegen malafide praktijken te zijn. Om dergelijke situaties te voorkomen, adviseerde de subcommissie kinderbescherming om in al die gevallen, waarin geen sprake is van hulpverlening door erkende instellingen, de toezichthoudende bevoegdheden van de Raad voor de kinderbescherming uit de Pleegkinderenwet in werking te laten treden. De regering neemt dit advies niet over, doch maakt ook niet duidelijk hoe aan het gesignaleerde probleem, namelijk dat niet vaststaat of ook werkelijk sprake is van zorgvuldige hulpverlening, iets wordt gedaan. De raad kan onderzoek doen naar de noodzaak van een kinderbeschermingsmaatregel, maar het onderzoek van de subcommissie wees uit dat dat niet altijd gebeurt. De leden van de PvdA-fractie meenden dat in die gevallen, waarin niet formeel kan worden uitgegaan van zorgvuldige hulpverlening (door erkende instellingen), dit door de Raad voor de kinderbescherming moet worden vastgesteld. De Raad dient vervolgens de ouders hierover in te lichten.

De leden van de VVD-fractie spraken hun vreugde er over uit, dat de regering met dit wetsvoorstel gevolg heeft gegeven aan de aanbevelingen uit het rapport-Rechtzetten van de sub-commissie Kinderbescherming van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Zij stonden mede om die reden positief tegenover het wetsvoorstel.

De leden van de VVD-fractie vroegen de regering of zij inzicht heeft in de mate, waarin weggelopen minderjarigen worden opgevangen door andere instellingen dan door de overheid gesubsidieerde instellingen en op welke wijze wordt bevorderd dat ook in die gevallen de wet wordt nageleefd.

De leden van de VVD-fractie stemden in met de strekking van artikel II, voorzover dat gericht is op de informatie aan ouders of voogden, dat aan de minderjarige hulp wordt geboden en tot wie zij zich van dat moment kunnen richten.

Vooralsnog hadden zij nog wel grote aarzelingen over de gekozen

constructie. De hier aan de orde zijnde jeugdhulpverlening is niet vrijwillig. Er moeten zwaarwichtige redenen zijn, die gelegen zijn in het belang van het kind, om van overheidswege mee te werken aan de feitelijke onttrekking van de minderjarige aan het ouderlijke gezag of het gezag van de voogdij. Het is dan ook de plicht van de overheid om te waarborgen dat dat op de meest zorgvuldige wijze gebeurt. Dat kan gebeuren door het in de wet nader te regelen, zoals dat ook met het wetsvoorstel wordt beoogd. Maar tevens dient de overheid rechtstreeks aanspreekbaar te zijn. De leden van de VVD-fractie verwezen naar hun argumentatie in het voorlopig verslag over het wetsvoorstel tot wijziging van de ondertoezichtstelling, waarin zij pleitten voor een centrale rol voor de Raad voor de kindbescherming. Zij deelden derhalve de mening van het College van advies voor de justitiële kindbescherming en de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak, dat het beter zou zijn indien in alle gevallen de opvang van weggelopen minderjarigen onverwijld gemeld zou worden aan de Raad voor de kindbescherming. Deze zou op zijn beurt de ouders of voogden direct moeten melden, dat de minderjarige is opgevangen. Vanzelfsprekend ligt het dan op de weg van de raad om er op toe te zien dat de opname van de minderjarige zorgvuldig is. Dat kan bijvoorbeeld door de instelling te verplichten onverwijld te rapporteren aan de raad. De door de regering gevolgde redenering om dit niet te doen, vonden zij weinig overtuigend, zowel wat betreft de zorgvuldigheid van de hulpverlening door de instelling als ten aanzien van de toezichthoudende taak van de Raad voor de kindbescherming. Een bijkomend voordeel van de door de leden van de VVD voorgestane constructie is dat er ook niet onnodig verschillende meldingsprocedures zijn voor verschillende categorieën van instellingen.

Ten aanzien van de verantwoordelijkheid voor de hulpverlening merkten de leden van de VVD-fractie op, dat er een misverstand dreigt. Vanzelfsprekend is de instelling, die de minderjarige opneemt en die de hulp verleent, daarvoor verantwoordelijk. Dat neemt niet weg dat ter beoordeling van de rechtmatigheid en de zorgvuldigheid een andere instantie verantwoordelijk kan worden gesteld. In de visie van deze leden is dat dus de Raad voor de kindbescherming. Omdat ook de raad plaatsende instantie is, kan de raad ook de verantwoordelijkheid op zich nemen om na te gaan of de minderjarige na de opvang terecht is opgenomen.

Bovendien geldt dan ook de ministeriële verantwoordelijkheid.

De leden van de VVD-fractie deelden op de opvatting van de regering, dat mededeling van de verblijfplaats van de minderjarige niet wordt voorgeschreven, omdat dat in bepaalde gevallen niet in het belang van het kind is. In het verlengde daarvan achtten zij het ook logisch dat in bijzondere gevallen niet de identiteit van de hulpverlenende instelling bekend wordt gemaakt. Wel wezen zij er op, dat het pleidooi van de Raad voor het Jeugdbeleid om de ouders een plaats te bieden waar zij ook terecht kunnen voor hulp, naar hun oordeel hout snijdt. De reactie van de regering dat de bestaande algemene hulpverleningsinstellingen daartoe mogelijkheden bieden, achtten zij nogal mager. Op zijn minst zou bij instructie kunnen worden geregeld dat de instantie die de ouders meldt dat de minderjarige is opgevangen, tevens bemiddelt in het vinden van de juiste hulp voor de ouders, indien zij dat wensen.

De leden van de VVD-fractie erkenden, dat het doenlijk is om materieel in de wet vast te leggen wat zorgvuldige hulpverlening is.

Voor de van overheidswege gesubsidieerde instellingen is de Wet op de jeugdhulpverlening van toepassing, hetgeen betekent dat zorgvuldige hulpverlening voor die instellingen betekent dat de hulpver-

lening geschiedt volgens de in die wet en de bijbehorende uitvoeringsbesluiten gestelde kwaliteitseisen, onder toezicht van de inspectie.

Indien de opvang van de minderjarige door andere instellingen geschiedt, is de vraag of bij de wet niet dezelfde kwaliteitseisen naar analogie gesteld moeten worden, ervan uitgaande dat die instellingen ook feitelijk hulp verlenen.

Bij opvang door bekenden of familieleden kan ook naar het oordeel van de leden van de VVD-fractie niet van professionele, dan wel geïnstitutionaliseerde hulpverlening gesproken worden en moet worden volstaan met rechterlijke beoordeling van wat in dit kader zorgvuldig is.

De leden van de VVD-fractie vroegen of de regering ook deze driedeling voor ogen heeft, waarin van belang is dat er een onderscheid wordt gemaakt tussen opvang en hulpverlening.

De leden van de fractie van D66 hadden kennis genomen van het voorstel tot wetwijziging, dat enerzijds de opname van een jeugdige in een voorziening in acute situaties regelt en, anderzijds, de positie regelt van degene of van die instantie, die eerste opvang biedt voor een weggelopen kind, daarbij rekening houdend met de belangen en verantwoordelijkheden van de ouders of de ouder. Daarbij werd het hun allengs duidelijker, dat de wijziging van de Wet op de jeugdhulpverlening betrekking heeft op de bekostigde opvang door professionele hulpverleners en dat de wijziging van artikel 280 van het Wetboek van Strafrecht betrekking heeft op het vrijwaren van particuliere hulpverleners van strafbaarstelling, mits voldaan wordt aan «zorgvuldige hulpverlening», die ten minste bestaat uit onverwijld melding en bekendmaking van de identiteit van de hulpverlener en van de plaats van vestiging. Deze leden stelden vast dat in het wetsvoorstel wordt gestreefd naar volstreekte helderheid over een aantal begrippen. Deze leden stelden eveneens een scherpe en exacte omschrijving op prijs. Desondanks laat de uitleg, die in de memorie van toelichting onder 4.3 wordt gegeven, nog ruimte voor interpretatie, zoals de passage waarin een voorbeeld wordt genoemd van opvang tijdens het weekeinde, waarbij wordt gesteld dat deze omstandigheid «niet onder alle omstandigheden kan rechtvaardigen dat pas op de eerstvolgende werkdag contact wordt gezocht met degene die de ouderlijke macht of voogdij over de minderjarige uitoefent». Zou de term «onverwijld» niet kunnen worden ingevuld met bij voorbeeld een termijn in uren: binnen 24 uur?

De leden van de fractie van D66 zeiden van mening te zijn dat degenen die de ouderlijke macht of de voogdij uitoefenen onverwijld mededeling moeten ontvangen over de opvang van een minderjarige, ongeacht de omstandigheid of de minderjarige al dan niet door tussenkomst van een plaatsende instantie is opgevangen; in beide situaties moeten de ouders in staat worden gesteld informatie in te winnen over het wel en wee van hun kind. Zij vroegen in dit verband of het, omwille van de duidelijkheid over verantwoordelijkheden, niet beter zou zijn de verantwoordelijkheid voor de melding van de opvang te allen tijde te leggen bij de plaatsende instantie; de plaatsende instantie is immers altijd betrokken bij onderzoek naar een mogelijke indicatie. Bovendien worden daarmee mogelijke problemen van bekendmaking van de identiteit van de opvangvoorziening en van het bekend worden van de verblijfplaats van het kind vermeden. Ouders behoeven niet in onzekerheid te verkeren en zij weten dat zij voor informatie terecht kunnen bij de plaatsende instantie, die hun kan inlichten over het wel en wee van het kind en over de verdere procedure. In sommige gevallen (waarbij na onderzoek geen indicatie wordt verstrekt) betekent dit dat de plaatsende instantie gedurende twee weken niet verantwoordelijk is voor het plaatsen zelf, maar wel voor het onderzoek en voor de berichtgeving.

Ten aanzien van hetgeen in de memorie van toelichting onder 5.5 is

uiteengezet, vroegen de leden van de fractie van D66, waarom het niet mogelijk zou zijn dat de particuliere hulpverlener mededeling aan de ouders doet via een andere instantie of instelling dan de Raad van kinderbescherming, bij voorbeeld via de politie, aan welke de hulpverlener ook zijn identiteit en plaats van vestiging bekend maakt. De politie is de vanzelfsprekende meldingsplaats voor zowel de ouders die hun kind missen, als ook voor de niet-professionele hulpverleners. Via deze meldlijn wordt voorkomen dat ouders in onzekerheid verkeren en tevens dat een mogelijke fuikwerking door melding aan de Raad voor de kinderbescherming wordt voorkomen.

De leden van de fractie van D66 waren van mening dat indien de raden voor de kinderbescherming toch als meldpunt fungeren, de verplichting van de raden tot in kennis stellen van de ouders met zoveel woorden in de wet moet worden opgenomen.

De leden van de fractie van D66 konden instemmen met het gestelde op bladzijde 11 van de memorie van toelichting over de positie en verantwoordelijkheid van de raden voor de kinderbescherming: «de raad is niet bij de hulpverlening betrokken, draagt daarvoor geen verantwoordelijkheid en kan daarop dus niet worden aangesproken».

De leden van de fractie van GroenLinks hadden met belangstelling kennis genomen van het onderhavige wetsvoorstel, waarmee de rechtswaarborgen voor ouders van een weggelopen kind worden verbeterd. Deze leden waren met de regering van mening dat zoveel mogelijk voorkomen moet worden dat ouders van weggelopen kinderen onnodig lang in onzekerheid verkeren over de situatie waarin hun weggelopen kind zich bevindt. Zij hadden daarbij wel de nodige vragen over de positie van de minderjarige, die door dit wetsvoorstel lijkt te worden verzwakt.

Het was hun opgevallen dat met dit wetsvoorstel alleen de positie van degene die de ouderlijke macht of de voogdij uitoefent wordt versterkt. De hier aan het woord zijnde leden wilden te allen tijde voorkomen dat het gevolg hiervan zal zijn dat jongeren, uit angst dat hun verblijfplaats bekend wordt bij hun ouders, zich niet melden bij hulpverlenende instanties, en daarmee uit zicht raken van de hulpverleners.

De leden van de GroenLinksfractie konden zich voorstellen dat het bekend maken van de identiteit en de plaats van vestiging van de hulpverlenende instantie gevaar kan opleveren voor de jongere, omdat de ouders dan weten in welke plaats hun kind zich bevindt. De verblijfplaats is dan, met name in kleinere steden, te achterhalen. Alleen al deze mogelijkheid kan de vertrouwensrelatie tussen de jongere en de hulpverlener schaden. Zij vroegen de regering de mogelijkheid, dan wel wenselijkheid na te gaan de hulpverlener in bedreigende situaties de ruimte te geven een belangenafweging te maken en zonodig aan de belangen van de weggelopen minderjarige de prioriteit te geven. Is die mogelijkheid met dit wetsvoorstel uitgesloten?

Met dit wetsvoorstel kan de verblijfplaats van de minderjarige eventueel medegedeeld worden aan de Raad voor de kinderbescherming. Deze meldt vervolgens aan de ouders dat hulp verleend wordt. De hier aan het woord zijnde leden vroegen de regering of het voor honderd procent gegarandeerd is dat de raden de verblijfplaats van de weggelopen jongeren niet mededelen aan de ouders. Zij vroegen de regering te reageren op de suggestie, gedaan door het JAC, om in extreme situaties de hulpverlener aan de politie van de woonplaats van de ouders van de minderjarige zijn identiteit te laten melden en dat hij de minderjarige heeft ondergebracht op een adres dat de ouders (nog) niet kan worden medegedeeld.

De leden van de SGP-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van het wetsvoorstel en de bijbehorende toelichting. Zij

constateerden dat het voorstel een uitwerking is van de voorstellen die indertijd gedaan zijn door de commissie-Vliegenthart en -Gijsbers. Deze leden brachten in herinnering dat zij bij de behandeling van het rapport van de commissie-Vliegenthart nadrukkelijk de noodzaak van aanscherping en verheldering van artikel 280 Wetboek van Strafrecht (WvS) hadden onderstreept.

De leden van de SGP-fractie constateerden dat in de praktijk van de hulpverlening aan weggelopen minderjarigen de achterliggende periode sprake is geweest van een bepaalde overbelichting van de positie van de jeugdigen. Mede daardoor ontstond er onzekerheid over de positie van (pleeg)ouders en voogden. Ten principale waren deze leden van oordeel dat het belang van het kind richtinggevend moet zijn voor het beleid van de instellingen voor kindbescherming. Doel van dit beleid moet zijn een herstel van de verhoudingen tussen ouders en kind. Een en ander vereist naleving van het zorgvuldigheidsbeginsel, zowel in procedurele als inhoudelijke zin. Deze leden konden zich voorstellen dat oplossing van bepaalde problemen eerder gezocht moet worden in een aanpassing van de werkwijze van instellingen voor hulpverlening aan minderjarigen dan dat wetwijziging moet worden bevorderd.

De leden van de SGP-fractie achtten de voorgestelde aanscherping van artikel 26 van de Wet op de jeugdhulpverlening terecht. Ouders of voogden van weggelopen minderjarigen hebben er recht op onverwijld te worden ingelicht over de wijze waarop hulp wordt verleend.

De leden van de SGP-fractie hadden begrepen dat het College van advies voor de justitiële kindbescherming aanbeveelt de verantwoordelijkheid voor hulp bij de plaatsende instantie te leggen en niet bij de voorziening die de hulp daadwerkelijk verleent. In dit verband vroegen deze leden een verduidelijking van de verschillende stadia in het proces van plaatsing van een weggelopen minderjarige.

De leden van de SGP-fractie onderschreven het algemene uitgangspunt dat de uitvoerder van een opvangvoorziening zich aan de ouders of voogden bekend maakt.

De leden van de SGP-fractie waren het er mee eens dat degene die het gezag over een minderjarige heeft onverwijld wordt ingelicht over het feit dat aan de Raad voor de kindbescherming een mededeling als bedoeld in artikel 280 WvS is gedaan. Evenzeer konden zij zich vinden in het stellen van een nadere eis aan de zorgvuldigheid van de hulpverlening. Deze leden vonden de argumentatie om niet over te gaan tot wetgeving terzake maar dit neer te leggen in een aanwijzing te summier. Gaarne zagen zij een nadere onderbouwing tegemoet in het licht van de adviezen van de commissie-Vliegenthart en Gijsbers.

De leden van de SGP-fractie hadden enige twijfel over de vraag of het begrip zorgvuldige hulpverlening nader zou moeten worden omschreven. Zij vroegen om de argumenten voor en tegen nog eens helder op een rij te zetten.

De leden van de GPV-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van het onderhavige wetsvoorstel. Zij achtten het een goede zaak dat de rechtswaarborgen betreffende de hulpverlening aan weggelopen minderjarigen zullen worden verbeterd. De subcommissie Kinderbescherming heeft in haar rapport «Rechtzetten» hierover ook nadrukkelijk een aanbeveling gedaan. Deze leden onderschreven de conclusie in dat rapport dat artikel 280 WvS in dat verband inhoudelijk grote leemten vertoont en dient te worden aangepast.

Ten principale waren zij van mening dat het straffeloos helpen van weggelopen minderjarigen de verantwoordelijkheid van de ouders voor de opvoeding van hun minderjarige kind kan ondermijnen en derhalve slechts in uitzonderingsgevallen gebaseerd op wettelijk gestelde kwaliteitseisen kan worden toegestaan. De huidige regelgeving, opgenomen in

de Wet op de jeugdhulpverlening, het Besluit bijdragen jeugdhulpverlening en artikel 280 WvS heeft echter voor verwarring en problemen bij ouders, kind en instanties gezorgd. Daarbij ging het met name om de gebrekkige informatie die ouders over hun weggelopen kind kregen, over de kwaliteit van de «zorgvuldige hulpverlening» en over de inning van ouderbijdragen. Bijstelling van deze bepalingen is dan ook alleszins gewenst.

De leden van de GPV-fractie constateerden dat met de voorgestelde aanpassingen in de regelgeving wordt gepoogd te voorkomen dat de ouders van een weggelopen minderjarige in onzekerheid verkeren over de verblijfplaats van hun weggelopen kind. De plaatsende instantie of de uitvoerder van de opvangvoorziening zal onder andere verplicht worden mee te delen dat aan het weggelopen kind hulp wordt verleend. Deze leden konden zich voorstellen dat in bepaalde noodsituaties de verblijfplaats van het kind onbekend dient te blijven. Zij vroegen of het risico dat de verblijfplaats van het kind bekend wordt niet groter wordt indien in alle gevallen de verplichting ontstaat mee te delen dat aan het kind hulp wordt verleend. Wat wordt bedoeld met de zinsnede dat de uitvoerder van een opvangvoorziening niet verplicht is zijn identiteit volledig te onthullen? Zullen ouders niet op eenvoudige wijze zelf de volledige identiteit van de hulpverlener kunnen achterhalen en vervolgens ook meer informatie omtrent de verblijfplaats van hun kind?

De leden van de GPV-fractie waren er nog niet geheel van overtuigd dat het begrip «zorgvuldige hulpverlening» wel voldoende in artikel 280 WvS wordt omschreven. Het is waar dat een groot deel van de hulpverlening aan weggelopen minderjarigen geschiedt door instellingen van jeugdhulpverlening die door de overheid worden bekostigd. Voor deze instellingen is de Wet op de jeugdhulpverlening van toepassing, met de daarin opgenomen kwaliteitseisen. Voor niet-gesubsidieerde instellingen, familieleden of kennissen gelden echter slechts de zorgvuldigheidseisen die in artikel 280 WvS zijn geformuleerd. Kan dit betekenen dat een kennis van het weggelopen kind uitsluitend aan de ouders hoeft mee te delen dat hij/zij zich over het kind heeft ontfemd, waarbij vervolgens voor twee weken onderdak kan worden verleend zonder dat de ouders op de hoogte zijn van de verblijfplaats van hun kind? Is de kennis verplicht hiervan mededeling te doen aan een instelling voor jeugdhulpverlening of de Raad voor de kindbescherming? Zo niet, hoe kan worden gecontroleerd dat de hulpverlening op zorgvuldige wijze geschiedt? De kennis is dan immers ook niet verplicht mee te delen wáár het weggelopen kind zich verblijft? Zij vroegen of in voldoende mate wordt tegemoet gekomen aan de constatering op bladzijde 35 van het rapport van de subcommissie Kinderbescherming dat «het verband tussen de zorgvuldige hulpverlening als bedoeld in artikel 280 lid 2 en 3 Wsr en de kwaliteitseisen voor de jeugdhulpverlening en de kindbescherming (indicatie, hulpverleningsplan, verplicht overleg met minderjarige en ouders of voogd) ontbreekt.»

Zij waren nog niet overtuigd van de onmogelijkheid de inhoud van door bekenden of familieleden geboden hulp in een wettelijke regeling vast te leggen (blz. 14 memorie van toelichting). In dat verband vroegen zij of het niet de voorkeur verdient particulieren te verplichten de verblijfplaats van het kind aan de Raad voor de kindbescherming of aan een instelling voor jeugdhulpverlening mee te delen, zodat in ieder geval de zorgvuldigheid van de hulpverlening kan worden gecontroleerd.

Tevens constateerden deze leden met instemming dat de Raden voor de kindbescherming een aanwijzing hebben gekregen om de ouders op de hoogte te stellen dat aan hun kind hulp wordt verleend. Zij vroegen of de Raad voor de kindbescherming verplicht is deze aanwijzing op te volgen en of de raad in de praktijk hiertoe al is overgegaan.

Zal de eis om 24 uur bereikbaar te zijn voor de raad geen extra

personele inzet vereisen? Hoe kunnen de eventuele lasten die hieraan verbonden zijn binnen het bestaande budget worden opgevangen?

De leden van de GPV-fractie stelden vast dat in het wetsvoorstel geen richtlijnen worden gegeven voor de raden met betrekking tot de meldingen aan de ouders, terwijl dit door de subcommissie Kinderbescherming wel als een knelpunt is gesignaleerd (blz. 44 rapport). Dient hier niet meer duidelijkheid naar de ouders worden verschaft?

De leden van de GPV-fractie vroegen of de (stief)ouder(s) verplicht kunnen worden tot het meebetalen aan het verblijf van de minderjarige in een tehuis of pleeggezin, waarvoor degene die het gezag over de minderjarige uitoefent, geen toestemming geeft. Kan hier duidelijkheid over worden gegeven?

Het lid van de fractie van de RPF had met belangstelling kennisgenomen van het onderhavige wetsvoorstel. Hij sprak zijn waardering uit over het feit dat een tekortkoming in de wetgeving nu wordt weggevoerd. De regel moet zijn, dat ouders van weggelopen minderjarigen niet in onzekerheid zitten, maar zo snel mogelijk op de hoogte worden gesteld van wat er aan de hand is, en welke uitvoerder, plaatsende instantie of particulier aan hun kind hulp verleent. Daarbij erkende hij overigens dat het hier gaat om een moeilijke problematiek, waarbij het in omstandigheden denkbaar is dat de hulpverlener meent dat het in het belang van het kind is zichzelf niet bekend te maken. Niettemin meende hij dat het wetsvoorstel terecht voorop stelt dat de plaatsende instantie zichzelf bekend maakt aan de ouders of de voogd.

Het lid van de fractie van de RPF stelde vervolgens een aantal onderdelen van het wetsvoorstel aan de orde.

Artikel 280, tweede lid WvS stelt het verbergen van een minderjarige niet strafbaar als de «verberger» de Raad voor de kindbescherming onverwijld de verblijfplaats van de minderjarige meedeelt. Ook is, overeenkomstig het tweede lid, de «verberger» niet strafbaar als hij handelt in het kader van zorgvuldige hulpverlening aan de minderjarige. Over het tweede soort gevallen, de zorgvuldige hulpverlening, gaat het derde lid. Het lid van de RPF-fractie ging nader in op het eerste soort gevallen, de mededeling aan de raad. In het wetsvoorstel is, ondanks de aanbeveling daartoe van de subcommissie Kinderbescherming, voor de raad geen wettelijke verplichting opgenomen om de ouders onverwijld op de hoogte te stellen. De bewindslieden wensen een en ander uit oogpunt van deregulering op te nemen in een circulaire. Het aan het woord zijnde lid voelde er voornamelijk weinig voor om deze leemte in de wetgeving open te laten. Het gaat om een rechtswaarborg voor de ouders van weggelopen minderjarigen. Hij vroeg om een heroverweging op het betreffende punt, bij voorbeeld in de vorm van een nieuw derde lid, inhoudende de bepaling dat de Raad voor de kindbescherming de ouders of voogd en de eventuele gezinsvoogd, onverwijld op de hoogte stelt van het feit dat aan de minderjarige hulp wordt verleend, en dat de verblijfplaats van de minderjarige aan de raad bekend is.

Naar aanleiding van de passage in de memorie van toelichting over artikel 27, derde lid, sub b van de Wet op de jeugdhulpverlening, merkte het lid van de RPF-fractie nog het volgende op. De raad is in het kader van een voorlopige toevertrouwing inderdaad plaatsende instantie. De regering lijkt er van uit te gaan dat de raden ook een plaatsende taak hebben in het kader van het onderzoek naar de noodzaak van een maatregel. Begreep dit lid de systematiek echter goed, dan kan voor een dergelijk onderzoek onder meer de voorlopige toevertrouwing wel de basis zijn (de raad is plaatsende instantie), maar op zichzelf bestaat een onderzoeks-uithuisplaatsing door de raad niet, ofschoon de suggestie daartoe wel van artikel 27, derde lid, sub b uitgaat. Hij vroeg of de regering zijn mening op dit punt deelt en of zij aanleiding ziet tot een

wijziging van deze bepaling. Overigens vroeg hij of deze bepaling niet geheel kan verdwijnen bij de voorgenomen en al door de subcommissie aanbevolen overdracht van de uitvoering van de voorlopige toevertrouwing aan de voogdij-instellingen.

De voorzitter van de commissie,
Lankhorst

De griffier van de commissie,
Van der Windt